

ZDRAVJE | ZNANJE IN LJUDJE | MEDNARODNA
KONKURENČNOST | TRAJNOSTNA RAST |
DRUŽBA BLAGINJE

Zagovorništvo AmCham Slovenija
Teme in stališča

AmCham
Slovenia

Največja
mednarodna
skupnost
v Sloveniji

26 let

400 +

članov (podjetij in organizacij)

4700 +

aktivnih posameznikov

2500 +

mladih v YOUng platformi

Kultura dialoga za boljše poslovno in življenjsko okolje v Sloveniji

V mednarodni poslovni skupnosti AmCham Slovenija se zavedamo, da sta kultura dialoga in moč odnosov ključna za napredek družbe. Verjamemo, da lahko gospodarstvo, kot oaza zdravega razuma, s sodelovanjem vseh deležnikov – znanosti, države, civilne družbe in drugih – prispeva k bolj razumni družbi. S skupnim delovanjem, izmenjavo argumentiranih mnenj in konstruktivnih predlogov postajamo močnejši in bolje pripravljeni na izzive, ki jih prinaša današnji svet.

V okviru zagovorništva AmCham Slovenija deluje sedem komisij, v katerih sodeluje več kot 380 predstavnikov podjetij in strokovnjakov na svojih področjih. S svojim znanjem in vizijo želimo prispevati k celovitemu razvoju družbe ter oblikovanju boljšega poslovnega in življenjskega okolja v Sloveniji.

Sodelovanje, izmenjava idej in povezovanje so ključni gradniki napredka, ki jih v AmCham Slovenija udejanjamo na vseh ravneh našega delovanja. Mag. Ajša Vodnik, generalna direktorica AmCham Slovenija, je lani prevzela vodenje organizacije AmChams in Europe kot njena predsednica. Ta krovna organizacija povezuje 50 AmChamov iz 48 držav in predstavlja močno mrežo gospodarstva v Evropi, Zahodni in Centralni Aziji, hkrati pa deluje kot pomemben most transatlantskih povezav. Skupaj gradimo mostove sodelovanja in razumnega dialoga, ki so temelj za uspešno prihodnost.

Vrednote AmCham Slovenija

Zavezanost AmCham Slovenija k spodbujanju boljšega življenjskega in poslovnega okolja v Sloveniji že 26 let temelji na vrednotah. **Zaupanje, sodelovanje, optimizem, integriteta in ambicioznost**, ki usmerjajo vsa naša prizadevanja. AmCham Slovenija skozi vrednote in razvejano mrežo članov iz različnih panog povezuje znanje, ustvarja nove ideje in predlaga konkretne rešitve, ter tako deluje kot glas slovenskih in mednarodnih podjetij.

Zaupanje

Naše vodilo je nenehna zavezanost dobronamernosti, doslednosti in strokovnosti.

Sodelovanje

Ustvarjamo odnose z vzajemnim spoštovanjem, transparentnostjo in odprtostjo.

Optimizem

Osredotočamo se na rešitve, priložnosti in uspeh.

Integriteta

V središče postavljamo poštenost, odgovornost in zavezanost.

Ambicioznost

Verjamemo v naše delo, izzive in rast.

Glavni poudarki AmCham zagovorništva za leto 2025

Zdravje

Celovita modernizacija zdravstvenega sistema v Sloveniji zahteva premišljene in usklajene ukrepe. Vzdržno, solidarno, kakovostno in dostopno javno zdravstvo mora temeljiti na sodobnih rešitvah, ki posameznika postavljajo v središče. Ključni koraki na tej poti vključujejo digitalizacijo procesov, vzpostavitev na vrednosti temelječe oskrbe, jasno opredeljene vire financiranja in razdelitev pravic, okrepitev javno-zasebnih partnerstev ter prenovo upravljanja in vodenja v zdravstvenem sistemu. V Sloveniji je nujno ohraniti dostopno, sodobno in solidarno zdravstvo, predvsem pa izkazati spoštovanje in zaupanje v delo zdravnikov ter zdravstvenega osebja, saj si to nedvomno zaslužijo.

Znanje in ljudje

Zavedanje o pomanjkanju usposobljene delovne sile in talentov je ključnega pomena. Nujna je obravnava vprašanj, kako zadržati visoko usposobljene zaposlene, olajšati podjetjem zaposlovanje tujih strokovnjakov ter prilagoditi izobraževanje potrebam digitalne dobe. Kot temeljni korak bi morali v osnovne in srednje šole uvesti obvezni predmet računalništva in informatike. AmCham Komisija za prihodnost dela in izobraževanja je v preteklem letu aktivno delovala na doseganju tega cilja. Povečevanje ugleda ključnih poklicev, kot so zdravniki, učitelji, socialni delavci, medicinske sestre in vzgojitelji, je prav tako bistveno za zagotovitev dolgoročne stabilnosti in kakovosti javnih storitev. Poleg tega je vlaganje v izkušene zaposlene, starejše od 55 let, prek podpornega delovnega okolja in vseživljenjskega učenja pomembno za zapolnjevanje vrzeli na trgu dela, krepitev mentorstva ter ustvarjanje bolj vključujočega in trajnostnega trga dela.

Mednarodna konkurenčnost

Za konkurenčnost potrebujemo predvidljivo poslovno okolje, pozitiven odnos do gospodarstva ter ustrezno davčno politiko, ki je predvidljiva, razumna in ne

posega v ustavne pravice. Ključno je tudi zagotoviti regulativno okolje, ki podpira inovacije in ščiti vrednost, ustvarjeno z intelektualnimi prizadevanji, saj to spodbuja napredek na ključnih področjih. Poleg tega ima reforma pokojninskega sistema pomembno vlogo, saj vpliva na prebivalstvo in splošno kakovost življenja. Premišljeno zasnovan pokojninski sistem lahko hkrati ustvari širšo bazo slovenskega kapitala, ki bi se lahko vlagal v slovenska podjetja.

Krepitev trajnostne prihodnosti

Podjetja so v fazi zelene tranzicije, zato ESG merila niso več zgolj steber korporativne odgovornosti, temveč postajajo pogoj za naložbe, konkurenčnost in napredek. Aktualna posodobitev Celovitega nacionalnega energetskega in podnebne načrta Slovenije (NEPN) je ključnega pomena za usklajevanje z novimi cilji nizkoogljičnih tehnologij ter za zagotavljanje energetske varnosti z naložbami v obnovljive vire energije in jedrsko energijo, kot je projekt JEK2. Poleg tega se morajo trajnostne prakse razširiti tudi na prehranske sisteme, s poudarkom na izdelkih brez krčenja gozdov ter spodbujanjem odpornih dobavnih verig, da bi zmanjšali izgubo biotske raznovrstnosti in emisije ogljika.

Družba blaginje

Brez konkurenčnega in predvidljivega poslovnega okolja ne moremo zagotoviti družbe blaginje, ki je naš skupni cilj. Spodbujanje gospodarstva je ključnega pomena, še posebej ob trenutnih globalnih razmerah, ki vključujejo upad naročil, zmanjšanje proizvodnje, padec potrošnje in odpuščanja v številnih panogah. Zato nasprotujemo vsakršnim dodatnim obremenitvam za gospodarstvo.

AmCham komisije

AmCham Slovenia

KOMISIJA ZA
ZDRAVSTVO IN
KAKOVOST BIVANJA

AmCham Slovenia

KOMISIJA ZA
INTELEKTUALNO LASTNINO
IN DIGITALNO REGULATIVO

AmCham Slovenia

FINANČNA
KOMISIJA

AmCham Slovenia

KOMISIJA ZA
TRAJNOSTNO RAST

AmCham Slovenia

KOMISIJA ZA
SPODBUJANJE
INVESTICIJ

AmCham Slovenia

KOMISIJA
PRIPRAVLJENI
NA PRIHODNOST

AmCham Slovenia

KOMISIJA ZA
PRIHODNOST DELA
IN IZOBRAŽEVANJA

AmCham Komisija za zdravstvo in kakovost bivanja si prizadeva za vzdržen, solidaren, kakovosten in dostopen zdravstveni sistem, v središču katerega je človek.

Sopredsedujoča:

mag. URŠA LAKNER
Pfizer

mag. JANKO BURGAR
Roche

Koordinatorica komisije:

VIDA DOLENC POGAČNIK
AmCham Slovenija

AmCham Slovenia

**KOMISIJA ZA
ZDRAVSTVO IN
KAKOVOST BIVANJA**

Znanje in podpora

abbvie

AMGEN

IBM

Johnson & Johnson

Medtronic

Pfizer

triglav

| T E M E

| S T A L I Š Č A

**NA VREDNOSTI
TEMELJEČE
ZDRAVSTVO
IN KAZALNIKI
KAKOVOSTI**

Na vrednosti temelječe zdravstvo (NaVTeZ) je pristop, ki se osredotoča na rezultate zdravljenja, pomembne za bolnika, skozi celoten ciklus obravnave – od diagnostike do zdravljenja in rehabilitacije. NaVTeZ ali zdravstveno varstvo, usmerjeno na vrednost, ima za cilj vzpostaviti zdravstvene sisteme tako, da se osredotočijo na ustvarjanje največje vrednosti za bolnike. Namesto da bi se osredotočali le na obseg opravljenih storitev (npr. število posegov, zdravljenj ali hospitalizacij), se NaVTeZ osredotoča na doseganje najboljših možnih izidov za bolnike glede na stroške. Ključno pri tem je najprej celovito zajemanje in obdelava podatkov (tako PROMs kot kliničnih podatkov) ter v nadaljevanju uvajanje plačilnih modelov, ki temeljijo na doseženih rezultatih zdravljenja, in ne več zgolj na količini opravljenih storitev. Ta pristop spodbuja tudi standardizirano spremljanje kakovosti in varnosti zdravstvenih storitev, kar je osnova za izboljšanje učinkovitosti sistema in boljšo podporo bolnikom na eni strani, ter sočasno spodbuja razvoj zdravstvenih sistemov na drugi.

Slovenija se, tako kot mnogi drugi družbeni sistemi, sooča z izzivi, kot so demografske spremembe, naraščajoči stroški zdravstva in drugih podsistemov ter zaostajanje pri dostopnosti inovativnih terapij. Vse te spremembe skupaj z napredkom zdravstva z uporabo sedanjih modelov zdravstvene oskrbe in financiranja ne prinašajo več optimalnih rezultatov za bolnike in ne spodbujajo napredka sistema niti učinkovite rabe virov. Zato je uvajanje na vrednosti temelječega zdravstva ključnega pomena za dolgoročni napredek in vzdržnost sistema. V Sloveniji sicer že obstajajo začetki implementacije kazalnikov uspešnosti in kakovosti, prav tako je spodbuden projekt na področju PROMs, ki ga izvaja Ministrstvo za zdravje, vendar so ti še vedno premalo integrirani v vsakodnevno prakso. Ne glede na to, da smo v začetnih fazah uvajanja NaVTeZ pa moramo zagotoviti, da so podatki in analize uspešnosti posameznih izvajalcev sistematično obdelane ter so dostopne vsem deležnikom, saj so ključne za odločitve najprej izvajalcev ter seveda bolnikov, odločevalcev in plačnikov.

| T E M E

| S T A L I Š Č A

Posebna pozornost mora biti namenjena dostopnosti sodobnih zdravil in terapij. Slovenija zaostaja za številnimi evropskimi državami, saj je dostopnih manj kot 50 % zdravil, registriranih v zadnjih treh letih – WAIT faktor (v Nemčiji je ta odstotek 96 %), pri čemer postopek uvrstitve novega zdravila na listo traja povprečno 577 dni (v Nemčiji 132 dni). Hitra dostopnost do inovativnih in bolj učinkovitih zdravil (vključno s posodobljenim apliciranjem le-teh) je ključna za obvladovanje bolezni, zmanjševanje bolniškega staleža in zmanjšanje bremen za gospodarstvo. Ima neposreden vpliv tako na direktne kot indirektne in inducirane stroške in tudi zato podpiramo širše razumevanje ter vpeljavo metodologij za izračun vpliva pametnih investicij zdravstvu. Zdravstvo je že postalo strateška družbeno-ekonomska kategorija, tudi če ga v javnosti še ne prepoznavamo kot element družbeno-ekonomskega razvoja. Je tudi največja organizacija v Sloveniji. Širše razumevanje zdravstva kot ključnega elementa ustvarjanja družbene blaginje, ki bo zasnovano na merljivih kazalcih, pa bo omogočilo ciljna in trajna vlaganja in tudi vzdržnost le-tega.

Posebno pozornost velja posvetiti tudi poenostavitvi administrativnih postopkov tako na področju kliničnih raziskav kot tudi pri hitrejši dostopnosti do inovativnih zdravil, saj bi s tem omogočili hitrejši dostop do inovativnega zdravljenja vsem državljanom. Z odpravo administrativnih ovir, ki ne zahtevajo velikih finančnih investicij, predstavljajo pa znaten napredek, lahko naredimo korenito spremembo in zelo veliko za celotno družbo v relativno kratkem času in še posebej vzdržno na dolgi rok.

-

T E M E

POZITIVNI IN
DOLGOROČNI
UČINKI, KI JIH
ZDRAVSTVENEMU
SISTEMU PRINAŠA
NA PODATKIH
ZASNOVANO
ZDRAVSTVO
TER UPORABA
DIGITALNIH
TEHNOLOGIJ

S T A L I Š Ć A

Na podatkih zasnovano zdravstvo ter s tem povezano uvajanje sodobnih pristopov in digitalnih tehnologij prinaša v zdravstvo veliko koristi za vse deležnike, saj izboljšuje kakovost oskrbe pacientov, učinkovitost dela zdravstvenih delavcev ter večja učinkovitost in transparentnost vseh procesov. Telemedicina in digitalne rešitve igrajo ključno vlogo pri povečanju dostopnosti zdravstvenih storitev za vse državljane in še posebej za ranljive skupine, kot so kronični bolniki. Uvajanje pilotnih projektov, kot je demonstracijska digitalna bolnišnica, lahko postane temelj za prihodnje reforme in nadgradnjo zdravstvenega sistema.

Med glavne razloge, zakaj sta pomembna na podatkih zasnovano zdravstvo in digitalizacija, sodijo:

- **Izboljšanje dostopnosti in kakovosti oskrbe:** Digitalizacija omogoča učinkovitejšo komunikacijo med bolniki in zdravstvenim osebjem ter boljši dostop do storitev, vključno z uporabo telemedicine;
- **Učinkovitejše upravljanje virov:** Prenova procesov zmanjšuje čas za ročno obdelavo in vnos podatkov, na podatkih zasnovano zdravstvo in s tem povezana tehnologija pa izboljšuje npr. upravljanje zalog, spremljanje bolnikov in načrtovanje operacij;
- **Zmanjšanje stroškov:** Digitalni zdravstveni karton, ki je eden od primerov, zmanjšuje potrebo po ročnem vnosu podatkov in s tem število administrativnih napak, podatki pa so na enem mestu in dostopni zdravstvenemu osebju skozi celoten proces;
- **Varnost in zaščita podatkov:** Elektronski sistemi zmanjšujejo tveganje za izgubo ali krajo dokumentov ter omogočajo skladno in varno uporabo zdravstvenih podatkov;
- **Hitrejša in natančnejša diagnostika ter razvoj novih rešitev:** Podatki, ki so zbrani in obravnavani skladno z zahtevami za zaščito podatkov, omogočajo razvoj naprednih, tudi personaliziranih rešitev kot tudi hitrejše in natančnejše

T E M E

S T A L I Š Č A

**SOBIVANJE IN
SODELOVANJE
JAVNEGA IN
ZASEBNEGA
V OSPREDJU
OHRANJANJA
KAKOVOSTI
SLOVENSKEGA
ZDRAVSTVA**

diagnosticiranje in začetek primerne, pacientu prilagojenega zdravljenja in ne nazadnje bolnik postane aktiven del sistema, saj je neposredno vključen v sistem s tem, da v realnem času poda informacijo o svojem stanju in odzivu na terapijo.

Digitalne tehnologije niso le priložnost, temveč nuja za preoblikovanje slovenskega zdravstvenega sistema. Z uporabo na podatkih zasnovanega zdravstva, izboljšano telemedicino in razvojem pilotnih projektov, kot je digitalna bolnišnica, lahko zdravstveni sistem postane bolj prilagodljiv, učinkovit in dostopen za vse državljane. To predstavlja pomemben korak k trajnostni in moderni zdravstveni oskrbi.

•

V luči prenove Zakona o Zdravstveni dejavnosti se moramo zavedati, da je zdravstvo sicer javna storitev, a je ta storitev gospodarskega značaja, ki jo moramo temu ustrezno razumeti in upravljati. Javno zdravstvo ni opredeljeno z lastništvom izvajalcev, temveč načinom financiranja. Ključno je, da vsi izvajalci v javni mreži – ne glede na to, ali so državni ali zasebni – izpolnjujejo enake pogoje.

Javna zdravstvena mreža mora vključevati vse izvajalce, ki izpolnjujejo enake pogoje in standarde, ne glede na to, ali so državni ali zasebni. Ključna je kakovost zdravstvenih storitev in njihova dostopnost za vse državljane, ne pa lastniška struktura izvajalcev.

Ena od ključnih sprememb, ki jo je treba uvesti, je izboljšanje plačilnih modelov. ZZZS mora izvajalcem regulirati cene na podlagi dejanskih stroškov, cene pa oblikovati glede na povprečno učinkovite izvajalce in razmere na trgu zdravstvenih storitev. Na ta način bo pri neučinkovitih izvajalcih preko izgub nastala prisila za izboljšanje poslovanja, pri najučinkovitejših pa preko profitov nagrada za dobro delovanje.

Vsekakor je nujno potrebno odpraviti omejitve glede nagrajevanja zaposlenih v javnih zavodih, kar bo prispevalo k bolj konkurenčnemu in učinkovitemu

T E M E

S T A L I Š Č A

**SODOBNA
INFRASTRUKTURA
IN OPREMA -
FINANCIRANJE IN
UPRAVLJANJE S
POMOČJO JAVNO-
ZASEBNEGA
PARTNERSTVA**

zdravstvenemu sistemu. Pomembno je, da vsi izvajalci v javni mreži, bodisi zasebni bodisi javni, delujejo pod enakimi pogoji in zagotavljajo kakovostne storitve za paciente v najhitrejšem možnem času.

•

Model javno-zasebnega partnerstva (JZP)¹ obravnava načrtovanje, gradnjo, financiranje in upravljanje posameznega projekta – enako velja tudi v zdravstvu. Običajno je to investicija v zdravstveno infrastrukturo, kot sta, na primer, bolnišnica ali napredna in zahtevna (tudi finančno) medicinska oprema. Ključna prednost modela JZP je optimalna razdelitev tveganj projekta med javnim in zasebnim partnerjem, in sicer na način, da vsak partner prevzema tisti del tveganj, ki jih bolje obvladuje.

Izkušnje iz tujine kažejo, da so projekti JZP prav zaradi ustrezne porazdelitve tveganj med partnerji in širše uporabe raznih strokovnih znanj uspešnejši. Ti projekti so bolj razvojno naravnani, vključujejo naprednejše metode zdravljenja in so stroškovno učinkovitejši. Model JZP ponuja tako finančne kot nefinančne prednosti javnemu partnerju, saj zasebna podjetja zaradi lažjega dostopa do virov financiranja omogočajo hitrejši dostop do naprednih tehnologij.

Sodobni načini zdravljenja bolnikov vključujejo vedno več interdisciplinarnih znanj. Ker je razvoj medicinske obravnave povezan z velikimi finančnimi vlaganji, postajajo pomembna tudi znanja o poslovanju in upravljanju naložb ter izkušnje pri uporabi naprednih poslovnih praks. Ta zelo široka paleta različnih interdisciplinarnih znanj in izkušenj zahteva dopolnitev in razvoj znotraj obstoječih kolektivov zdravstvenih institucij, zato je poslovni model JZP primeren način, da se napredne izkušnje medicinskega zdravljenja združijo z učinkovitimi metodami poslovnega upravljanja.

[1] Javno-zasebno partnerstvo (JZP) je poslovni model, sklenjen med javnim zdravstvenim zavodom in zasebnim podjetjem, ki omogoča izvedbo investicije v javni zdravstveni sistem.

T E M E

S T A L I Š Č A

**VZDRŽNO
FINANCIRANJE
ZDRAVSTVENEGA
SISTEMA**

Reforma financiranja sistema javnega zdravstva je v Republiki Sloveniji nujno potrebna prednostna naloga, povezana z njegovo dostopnostjo. Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (ZZVZZ-T), ki je namesto dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja uvedel obvezni zdravstveni prispevek, ni prava smer za reformo zdravstvenega sistema.

Slovenija za zdravstvo namenja 8,3 % BDP,² kar je pod ciljem EU (10 % BDP). Obvezno zdravstveno zavarovanje krije širok nabor storitev, vendar za mnoge potrebujemo doplačila, ki jih večinoma krije dopolnilno zavarovanje. Zaradi demografskega stanja, naraščajočega bremena kroničnih bolezni, bolezni življenjskega sloga in hitrega tehnološkega napredka v zdravstvu lahko pričakujemo več izdatkov za zdravstvo. Skrb vzbuja tudi neustrezno obvladovanje bolezni, kar povzroča ne samo neposredne zdravstvene stroške, ampak tudi posredne stroške zaradi izgube produktivnosti zaradi absentizma, prezentizma, nege bolnikov s strani družinskih članov, izstopa bolnikov s trga dela in njihovega zgodnjega upokojevanja ter prezgodnje smrti. Samo odprava dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja zato ni rešitev. Zaradi omejenosti BDP je treba sistem sistemsko reformirati.

Podpiramo spremembo financiranja javnega zdravstvenega sistema na način, da se poleg BDP poiščejo tudi drugi viri, kar se zagotovi z oblikovanjem različno financiranih košaric pravic: košarica 1 se financira iz obstoječega obveznega zdravstvenega zavarovanja, košarica 2 iz pogodbenega zavarovanja pri zavarovalnicah, košarica 3 pa iz proračuna. Odločitev, katere storitve vključiti v posamezno košarico, mora biti sprejeta na podlagi verodostojnih makroekonomskih študij in analiz.

S premišljeno uvedbo novih oblik financiranja zdravstva, ki niso davki, bi solidarnost v veliki večini ohranili. S sistemskimi rešitvami in uvedbo različnih oblik individualnega in kolektivnega prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja

[2] Podatek velja za leto 2022.

| T E M E

| S T A L I Š Č A

**KORPORATIVNO
UPRAVLJANJE
IN KOMPETENTNI
KADRI V
ZDRAVSTVU**

pa bi razbremenili tudi ljudi. Namreč, skrb vzbujajoč porast samoplačništva, ki vzpostavlja vzporedno tržno zdravstvo, na dolgi rok pomeni, da bi si zdravstveno storitev lahko privoščili le tisti, ki jo lahko plačajo.

•

Gljučni izziv vodenja in upravljanja bolnišnic ter izvajalcev zdravstvenih storitev je pravna ureditev, ki trenutno ne omogoča uvajanja sodobnih poslovnih modelov. Togi okvir javnih zavodov onemogoča prožnost, inovativnost in prilagajanje potrebam posameznih organizacij, kar negativno vpliva na kakovost vodenja, nagrajevanje zaposlenih in zagotavljanje optimalne oskrbe bolnikov. Posebno pozornost velja usmeriti tudi v primerno usposobljen vodstveni kader v javnih zdravstvenih zavodih. Voditeljstvo v dobi digitalne preobrazbe predstavlja še poseben izziv, saj se morajo voditelji in vodje zavedati pomembnih priložnosti za napredek in s tem povezanih nujnih sprememb.

Če vzamemo za privzeto, da imamo ustrezno usposobljen vodstveni kader, je za uspešno upravljanje nujno povečanje avtonomije direktorjev, uvedba korporativnega upravljanja z jasno odgovornostjo in strokovnostjo nadzornih svetov ter pravnoorganizacijske spremembe, ki bodo omogočile učinkovitejše delovanje zdravstvenih zavodov. Sočasno pa je nujna vzpostavitev adekvatnih kazalnikov uspeha.

Sistemi kakovosti in spremljanje stroškov po bolnikih predstavljajo pomemben vidik sodobnega vodenja, saj omogočajo merjenje učinkovitosti zdravstvenih zavodov in podpora odločanju na podlagi podatkov. Ti sistemi, že zakonsko določeni v mnogih zahodnoevropskih državah, omogočajo analizo na nacionalni ravni ter transparentno upravljanje, ki temelji na znanstvenih dokazih. Hkrati pričakovanja deležnikov, od bolnikov do plačnikov, naraščajo, zato mora biti pozornost vodstva in vseh zaposlenih še bolj usmerjena na učinkovitost, kakovost, varnost in zadovoljstvo bolnikov in zaposlenih.

T E M E

S T A L I Š Č A

**Z D R A V
Ž I V L J E N J S K I S L O G
I N S P O D B U J A N J E
K O D G O V O R N O S T I
Z A L A S T N O
Z D R A V J E**

▼ Več o delu komisije

Optimizacija organizacije dela in uvedba sodobnih praks, kot je mentorstvo in usposabljanje za vodenje javnih zavodov, sta ključni za izboljšanje procesov v zdravstvu. Poleg tega je nujno prilagoditi sistem nagrajevanja, da bodo zdravstveni delavci motivirani na podlagi rezultatov, učinkovitosti in kakovosti dela. Z uvedbo jasnih ciljev za vodstvo, večjo odgovornostjo nadzornih organov in rotacijo delovnih mest lahko zdravstveni sistem postane bolj prožen, učinkovit in osredotočen na bolnika, kar bo omogočilo trajnostno, dostopno in solidarno delovanje sistema.

•

Spodbujanje državljanov k odgovornosti za lastno zdravje v povezavi s preventivnimi programi igra ključno vlogo pri ustvarjanju bolj zdrave družbe. Raziskave kažejo, da kar 90 % prezgodnjih smrti v EU izvira iz slabe systemske skrbi na področju preventivnih dejavnosti. Zato je nujno, da se vzpostavijo učinkoviti javnozdravstveni pristopi, ki spodbujajo zmanjševanje škodljivosti in promovirajo bolj zdrav življenjski slog.

Z vidika pomanjkljive systemske skrbi za zdrav življenjski slog je tudi podaljšanje kritja bolniških nadomestil v breme delodajalca na 30 dni težko sprejemljivo za vse predstavnike gospodarstva. Takšen ukrep vodi do dodatnih finančnih bremen za gospodarstvo, kar ni vzdržno. Pomembno je vzpostaviti aktivni dialog med državo, delodajalci in državljani ter skupaj iskati rešitve, ki bodo spodbujale odgovoren odnos do zdravja.

Načelo zmanjševanja škodljivosti, znano tudi kot princip harm reduction, v nekaterih državah v EU uspešno deluje na področju obvladovanja neprenosljivih kroničnih bolezni, kot so sladkorna bolezen, kajenje in pretirano izpostavljanje soncu. Ta pristop ne zagovarja le odprave škodljivih navad, temveč spodbuja uporabo alternativnih, znanstveno dokazanih pristopov ali alternativnih izdelkov, ki nadomeščajo škodljive navade.

AmCham Finančna komisija se zavzema za predvidljivo in konkurenčno poslovno okolje, v katerem imajo podjetja možnost razvoja in rasti, davčno-finančno okolje pa jih pri tem spodbuja in ne ovira.

Sopredsedujoča:

LUKA GABROVŠEK
Mastercard Slovenija

mag. ŽIGA VIŽINTIN
Pokojninska družba A

Koordinatorica komisije:

VIDA DOLENC POGAČNIK
AmCham Slovenija

AmCham Slovenia
**FINANČNA
KOMISIJA**

Znanje in podpora

T E M E

**DAVČNA POLITIKA
V SLOVENIJI NAJ
BO PREDVIDLJIVA,
RAZUMNA IN NAJ
NE POSEGA V
USTAVNE PRAVICE****RAZVOJNA KAPICA
ZA RAZVOJNO
USMERJENO
SLOVENIJO**

S T A L I Š Č A

Slovensko davčno okolje gre žal v smeri slabše konkurenčnosti slovenskega gospodarstva, ki je na svetovnem indeksu konkurenčnosti padlo za sedem mest, na 44. mesto. Razlogi za trenutno stanje v gospodarstvu so: razveljavitev davčnih olajšav pri dohodnini, dodatne obveznosti iz naslova Zakona o delovnih razmerjih, preoblikovanje prostovoljnih zdravstvenih prispevkov v obvezne, višji stroški dela v primeru čezmejnega opravljanja storitev, uvedba novih dajatev za kritje stroškov dolgotrajne oskrbe, podaljšanje kritja bolniške odsotnosti v breme delodajalca, dodatne obveznosti za zaposlene in delodajalce glede evidentiranja delovnega časa, uvedba administrativnih bremen za spremljanje in poročanje cen ter povečanje davka na dobiček pravnih oseb, predvsem industrija pa beleži precejšnjo povečanje stroškov energije zaradi novega sistema zaračunavanja omrežnine.

T.i. mini davčna reforma, ki vključuje spremembe šestih davčnih zakonov, prinaša dodatne obremenitve za podjetja in posameznike. Reforma ne odpravlja ključnih izzivov slovenskega davčnega sistema, kot so obremenitev dela in privabljanje visokokvalificiranih kadrov ter boj proti sivi ekonomiji. Stabilnost in predvidljivost davčnega okolja sta ključnega pomena za privabljanje investicij, rast gospodarstva in dolgoročno konkurenčnost. Nepremišljeni ukrepi in dodatne obremenitve gospodarstva ne prispevajo k doseganju teh ciljev, temveč povečujejo pritisk na podjetja, posameznike in srednji razred, kar na dolgi rok pomeni manj sredstev za ključne javne storitve, kot so zdravstvo, šolstvo in javna uprava.

-

Gospodarstvo in Finančna komisija že leta pozivamo k uvedbi razvojne kapice na prispevke za pokojninsko in zdravstveno zavarovanje. To je nujno potrebna investicija Slovenije, če želimo (p)ostati država, v kateri bodo naša podjetja lahko razvijala vrhunske izdelke in storitve ter omogočala mladim, da ostanejo in ustvarjajo v Sloveniji na delovnih mestih z visoko dodano vrednostjo.

| T E M E

| S T A L I Š Č A

**UKREPI, KI
POVEČUJEJO
STIMULATIVNOST
NAŠEGA
DAVČNEGA
OKOLJA ZA
INVESTICIJE**

**DRUGI
POKOJNINSKI
STEBER IN RAZVOJ
KAPITALSKIH
TRGOV**

Razvojno kapico predlagamo pri 2-kratniku povprečne bruto plače, saj s tem zajememo ključne poklice, ki so gonilna sila razvoja – to so med drugim inženirji, znanstveniki, razvojniki, profesorji. Sem spadajo tudi poklici, kot so vodilni delavci in zdravniki, ki so v svoje znanje in razvoj vložili veliko in so še posebej mednarodno mobilni.

Razvojna kapica je tudi signal tujim strokovnjakom, da je naše davčno okolje konkurenčno, saj s primerljivimi državami »tekujemo« za talente.

•

Predlagamo ohranitev olajšave za vlaganja v raziskave in razvoj, ohranitev investicijske olajšave na stopnji 40 % in zmanjševanje obdavčitve dividend, kar bi pozitivno učinkovalo na privlačnost vlaganj v kapitalske naložbe. Zavzemamo se za poenostavitev postopkov za ugotavljanje davčnega rezidentstva za fizične osebe, saj bi hitrejši in preglednejši postopki povečali našo konkurenčnost in prenos regionalnih funkcij tujih družb v Slovenijo. Poleg tega podpiramo davčne spodbude pri nagrajevanju zaposlenih ter spodbude za rast inovativnih in hitro-rastočih podjetij.

•

Povečanje obstoječih davčnih olajšav za razvoj drugega pokojninskega stebra bo povečalo privlačnost varčevanja in obseg privarčevanih sredstev drugega stebra, ki se vlagajo nazaj v gospodarstvo in pomembno prispevajo k razvoju kapitalskih trgov, hkrati pa varčevalcu omogočajo dostojno pokojnino.

Razvoj drugega pokojninskega stebra, ki ga v Slovenji predstavlja prostovoljno dodatno pokojninsko zavarovanje in obstoji od leta 2001 ter v katerega je danes vključenih približno 60 % vseh zaposlenih, je nujen za vzdržnost pokojninskega

T E M E

S T A L I Š Č A

**VZDRŽNOST
POKOJNINSKEGA
SISTEMA IN
POVEČANJE
PRODUKTIVNOSTI**

sistema. Drugi steber zaposlenim ob upokojitvi ne bo zagotovil le višje pokojnine, ampak tudi povečal obseg privarčevanih sredstev, ki se vlagajo nazaj v gospodarstvo in pomembno prispevajo k razvoju slovenskih kapitalskih trgov. S tem se poveča dostopnost do kapitala za domača podjetja, kar bo znižalo stroške njihovega zadolževanja in posledično povečalo njihovo konkurenčnost, ki lahko pripelje do rasti in zaposlovanja. Tako bi bilo nujno začeti dialog z vsemi deležniki o uvedbi obvezne samodejne vključitve v pokojninske načrte za vse tiste zaposlene, ki zdaj niso vključeni, saj je navedeni ukrep dokazano občutno povečal udeležbo v pokojninskih načrtih že v številnih državah, nazadnje v Združenem kraljestvu, na Poljskem in Slovaškem, pozitivne izkušnje pa bi veljalo prilagojeno našemu sistemu prenesti tudi k nam.

•

Pokojnine zaposlenih, ki se bodo upokojevali v prihodnjih letih, bodo po veljavni pokojninski zakonodaji znašale 63,5 % povprečne neto plače, kar ni dovolj za dostojno življenje v pokoju. Izdatki, povezani s pokojninami v Sloveniji, že danes predstavljajo 10 % BDP, po projekciji OECD pa bodo leta 2050 znašali že 15,7 % BDP. Tako je nerealno pričakovati, da bo država ob naraščajočem številu upokojencev zagotovila dodatne vire, ki bi lahko v prihodnje vzdrževali trenutne višine pokojnin, kaj šele zagotovila njihovo povečanje proti dostojnim višinam.

V Sloveniji rast BDP temelji predvsem na povečani količini dela, medtem ko rast realne produktivnosti ostaja skromna. Ob demografskih trendih, ki napovedujejo staranje prebivalstva, bo treba v prihodnosti narediti več, zato si moramo prizadevati za dvig produktivnosti na raven vodilnih inovatorok Evropske unije. »V zadnjem desetletju se je število prebivalcev v starostni skupini med 20 in 64 let zmanjšalo za 67.000, projekcije, pri katerih se upošteva zmerni neto selitveni prirast, pa kažejo, da se bo njihovo število do leta 2030 zmanjšalo še za 43.000, do

| T E M E

| S T A L I Š Č A

leta 2050 pa za 119.000 glede na leto 2022.«¹ Odgovor zvišanja produktivnosti je, med drugim, v uporabi generativne umetne inteligence, ki se že »lahko uporablja za področja, kot so izražanje, utemeljevanje in komuniciranje, koordinacija in oblikovanje.«²

Z namenom zagotovitve vzdržnosti pokojninske blagajne se Finančna komisija dodatno zavzema za prehod iz usklajevanja pokojnin s plačami in inflacijo zgolj na inflacijo, saj Slovenija po ocenah OECD beleži veliko rast pokojninskih odhodkov v BDP po letu 2030. Prav tako pričakujemo dvig upokojitvene starosti, saj je v Sloveniji povprečna upokojitvena starost 2 leti nižja kot v državah OECD, kar nas sili v sprejem pokojninske reforme, ki bo fisklano vzdržna.

**DOLGOTRAJNA
OSKRBA NAJ
NE BO LE
DODATNO BREME
DELODAJALCEM**

•

Po novem Zakonu o dolgotrajni oskrbi 1 % bruto plače prispeva delojemalec, 1 % od bruto plače delodajalec, hkrati pa posameznik prispeva 1 % od svoje odmerjene bruto pokojnine. Opozarjamo, da se z uvedbo novega prispevka ponovno dodatno povečuje obremenitev dela v Sloveniji, ki malo nad povprečno plačo neproporcionalno naraste in je med najvišjimi v Evropski uniji. Dodatne obremenitve dela so zato nesprejemljive. Rezerve je treba najprej poiskati z racionalizacijo sistema zdravstva in dolgotrajne oskrbe. Ne smemo pozabiti, da ob povečevanju obremenitev dela naraščata siva ekonomija in iskanje drugih obvodov, končni izplen pa je lahko še slabši kot pred novimi obremenitvami.

**DIGITALNA
PLAČILA**

•

V Sloveniji je stopnja sive ekonomije razmeroma visoka. Gotovina, uporaba katere je bila zapisana v ustavo, je še vedno prevladujoče plačilno sredstvo,

[1] Poročilo o produktivnosti 2023, str. 17

[2] Poročilo o produktivnosti 2023, str. 100

T E M E

S T A L I Š Č A

infrastruktura za sprejemanje elektronskih plačil pa precej nerazvita. Ljudje naj dobijo možnost izbire načina plačevanja, med drugim tudi digitalno, saj tako lokalni kot tuji potrošniki pričakujejo, da bodo imeli na voljo različne plačilne instrumente in možnost elektronskega plačila.

Zakon o elektronskih plačilnih sredstvih (ZEPS) predstavlja pomemben korak k spodbujanju digitalizacije in modernizaciji plačilne infrastrukture v Sloveniji. Obveznost sprejemanja vsaj enega elektronskega plačilnega sredstva bo povečala finančno transparentnost, konkurenčnost ter omogočila večjo izbiro za potrošnike in podjetja. Pri tem je ključno, da so predlagane rešitve interoperabilne, saj turizem kot pomembna gospodarska panoga zahteva prilagojene rešitve tudi za tuje obiskovalce.

Poleg tega je nujno, da Slovenija ukine dodatno obdavčitev finančnih storitev, ki domače ponudnike plačilno-finančnih storitev postavlja v slabši položaj v primerjavi s tujimi, ter aktivno spodbuja razvoj odprtega bančništva in začne s pripravami na implementacijo prihajajočega digitalnega evra, kar bo dolgoročno okrepilo konkurenčnost in učinkovitost plačilnega sistema.

•

Finančna komisija opozarja na pomen sorazmernih trošarin, ki naj upoštevajo posledice dviga, in sicer padec prodaje, zapiranje podjetij in zmanjšanje števila delovnih mest, kar bi neposredno negativno vplivalo na prihodke države iz naslova prispevkov, dohodnine in drugih dajatev iz poslovanja. Nenadni dvigi trošarin pogosto vodijo k čezmejnemu nakupom, rasti sive ekonomije in nakupu nizkocenovnih izdelkov vprašljive kakovosti, kar ne prispeva k izboljšanju zdravja populacije ali znižanju stroškov v zdravstvu.

Za zagotovitev stabilnosti in predvidljivosti davčne politike podpiramo uvedbo večletnega trošarinskega koledarja, ki omogoča postopno zviševanje trošarinskih stopenj, preprečuje nenadne tržne šoke in dolgoročno varuje davčne prihodke.

T R O Š A R I N E

▼ Več o delu komisije

AmCham Komisija za spodbujanje investicij se zavzema za konkurenčno poslovno okolje v Sloveniji, ki naj bo predvidljivo in stabilno ter naj zagotavlja pravno varnost in transparentnost vsem domačim in tujim vlagateljem. Slovenija ima odlično geostrateško lego v »srcu Evrope« in lahko postane prva izbira vlagateljev pri vstopu na trge EU.

Sopredsedujoča:

NEVENKA
ČREŠNAR
PERGAR
NP Consulting

ALJOŠA KRDŽIČ
Odvetniška družba
Rojs, Peljhan, Prelesnik
& partnerji

Koordinatorica komisije:

VIDA DOLENC POGAČNIK
AmCham Slovenija

AmCham Slovenia

KOMISIJA ZA
SPODBUJANJE
INVESTICIJ

Znanje in podpora

CERHA HEMPEL

T E M E

**PREDVIDLJIVO
IN STIMULATIVNO
POSLOVNO OKOLJE**

**MANJ BIROKRATSKIH
IZZIVOV IN IZBOLJŠANJE
UČINKOVITOSTI
ODLOČEVALNIH
PROCESOV**

S T A L I Š Č A

Osnova za privabljanje domačih in tujih vlagateljev je poslovno okolje, ki nudi stabilnost, predvidljivost, pravno varnost in transparentnost. Zavzemamo se, da so zakonodajne spremembe, ki vplivajo na poslovno okolje, premišljene, strateške in usklajene v dialogu z gospodarstvom.

Komisija opozarja, da vsako hitro in nepremišljeno poseganje v stabilnost poslovnega okolja (uvajanje novih davkov, dvig davkov, spreminjanje predpisov) širi nezaupanje v državo in znižuje mednarodno konkurenčnost. Zakonodajne spremembe naj bodo ciljno usmerjene in argumentirane, hkrati pa naj temeljijo na strateškem premisleku glede njihovega vpliva na srednji in dolgi rok. Trenutna davčna politika, vključno z nedavnimi spremembami, ne zagotavlja zadostne predvidljivosti in konkurenčnosti. Namesto tega prispeva k večji obremenitvi gospodarstva, zmanjšuje zmožnost načrtovanja za podjetja in povečuje tveganja za dolgoročno gospodarsko rast.

Komisija trdno verjame, da je predvidljivo in pravno stabilno poslovno okolje ključno ne le za trajnostni razvoj tradicionalnih sektorjev, temveč tudi za spodbujanje inovacij v hitro rastočih industrijah.

AmCham Komisija za spodbujanje investicij ostaja zavezana zagovarjanju predvidljivega in varnega poslovnega okolja, ki spodbuja naložbe in podpira trajnostno gospodarsko rast v Sloveniji. S svojimi prizadevanji želimo prispevati k ustvarjanju poslovno prijaznega okolja, ki spodbuja gospodarski razvoj in Slovenijo postavlja kot privlačno destinacijo tako za domače kot tuje investitorje.

•

Komisija poudarja, da mora biti državni servis v pomoč tako državljanom kot vlagateljem. Postopki za pridobivanje različnih vrst dovoljenj morajo biti jasni, kratki in enostavni.

Komisija poudarja nujnost izboljšane komunikacije v postopkih pridobivanja različnih dovoljenj, ključnih za domače in tuje vlagatelje pri vzpostavljanju

| T E M E

| S T A L I Š Č A

**IZZIVI DAVČNE
REFORME ZA
KONKURENČNO
POSLOVNO
OKOLJE**

naložb v Sloveniji, in tako predlaga oblikovanje jasnih navodil ali postopkovne poti za pridobivanje različnih vrst dovoljenj. Poleg tega predlaga ustanovitev specializiranih medresorskih projektivnih koordinacijskih skupin za poenostavitev usklajevanja odločanja med različnimi upravnimi organi. Komisija poudarja pomembnost jasne in enotne razlage regulativnih okvirov, saj sta pravna varnost in predvidljivost temeljni za spodbujanje poslovnega okolja. Skupno gledano predlog komisije cilja na optimizacijo odločevalnih procesov, zagotavljajoč učinkovitost in transparentnost za vlagatelje v Sloveniji.

•

Konec lanskega leta sprejeta davčna reforma, ki vključuje novele šestih davčnih zakonov, ne naslavlja ključnih težav slovenskega davčnega okolja. Kljub uvedenim olajšavam Komisija meni, da so ukrepi premalo ambiciozni za doseg resničnega napredka in povečanja konkurenčnosti Slovenije. Poleg tega pogoste spremembe tik pred koncem leta otežujejo pripravo podjetij na novo davčno leto in ustvarjajo negotovost v poslovnem okolju.

•

**PREMIŠLJEN
PRENOS EU
ZAKONODAJE
ZA TRAJNOSTNO
GOSPODARSKO
RAST V SLOVENIJI**

V luči opozoril Komisije za spodbujanje investicij glede preteklega pristopa slovenskega zakonodajalca, ki je pogosto vključeval strožja merila od zahtev EU direktiv, komisija priznava kompleksnost ravnotežja med izboljšanjem kakovosti in konkurenčnostjo slovenskega poslovnega okolja ter poudarja potencialni vpliv na konkurenčnost in privlačnost Slovenije za domače in tuje naložbe.

AmCham Komisija za spodbujanje investicij poudarja pomembnost uravnoteženega, sodelovalnega in naprednega pristopa k prenosu EU zakonodaje/predpisov v slovenski pravni red. V dialogu z različnimi deležniki in z zagovarjanjem ukrepov, ki podpirajo tako okoljske cilje kot gospodarsko konkurenčnost,

| T E M E

| S T A L I Š Č A

**POMEN GLOBALNIH
PODJETIJ
ZA LOKALNO
POSLOVNO
OKOLJE**

lahko prispevamo k razvoju regulativnega okolja, ki spodbuja trajnostno rast in ohranjanje privlačnosti Slovenije kot destinacije za naložbe.

Glede na velikost države in prisotnost različnih industrij bi Slovenija lahko implementacijo EU zakonodaje obrnila sebi v prid in postala »regulatorni model« na strateških področjih, ki so ključni zanjo. To bi lahko bila naša konkurenčna prednost.

•

Slovensko poslovno okolje je že od vsega začetka neločljivo povezano z mednarodnimi podjetji – tako rekoč od prihoda prvega globalnega podjetja v Slovenijo. Globalna podjetja v slovensko poslovno okolje prinašajo znanje, inovacije, dobre prakse, delovna mesta z visoko dodano vrednostjo, nenazadnje pa je z njimi povezanih ali od njih partnersko odvisnih veliko slovenskih podjetij.

Spričo majhnega trga, visokih obremenitev dela in posledično predrage delovne sile ter poslovnim okoljem, ki ni najbolj naklonjeno tujim vlagateljem, je v zadnjem desetletju v Sloveniji zaprlo svoje pisarne kar nekaj mednarodnih podjetij, dodatno pa je temu trendu botrovala še pandemija.

Posledice, ko se globalno podjetje umakne s trga, so večplastne: vpliv na celotno industrijo, država ni več pomemben igralec v določeni industriji, ni več dotoka znanja, dobrih praks, ni družbeno odgovornega učinka (financiranje športa, kulture ...), ni več delovnih mest z visoko dodano vrednostjo in še bi lahko naštevali.

Prisotnost globalnih podjetij ima merljiv vpliv na gospodarsko blaginjo Slovenije in na privlačnost slovenskega poslovnega okolja za tuje vlagatelje. Komisija vidi rešitev v smiselni davčni reformi, uvedbi razvojne kapice, ki bo razbremenila delovna mesta z dodano vrednostjo, večji promociji Slovenije kot odlične države za vlagatelje in promociji Slovenije na področjih, kjer imamo zgodovino in

| T E M E

| S T A L I Š Č A

**KONKURENČNOST
EVROPE**

zgrajen ekosistem, kot sta, na primer, biotehnologija in farmacija.

•

Enotni trg je srce evropskega gospodarstva, vendar njegova vloga kot glavnega gonila naložb v regijo ni samoumevna. Komisija poziva k poglobitvi enotnega trga in obnovitvi dinamike evropske integracije. Dobro delujoč enotni trg je ključen za spodbujanje večjih naložb in inovacij v Evropi, financiranje socialne varnosti, zagotavljanje sredstev za kakovostno izobraževanje ter sprejemanje dodatnih trajnostnih zavez. Se bo pa morala Evropska unija osredotočiti na izboljšanje konkurenčnosti prek vzpostavitve dialoga z industrijo in ne nadaljevati s pretirano regulacijo. Ta dialog naj spodbuja okoljsko in družbeno odgovornost, vendar ne sme preveč obremenjevati s pravili. Pogosto nasprotujoča se pravila zavirajo inovacije in zmanjšujejo privlačnost za vlagatelje. Odgovorno gospodarstvo želi zagotavljati socialne pravice, vendar brez sodelovanja med političnimi odločevalci in industrijo bo to nemogoče. Celostna strategija, ki spodbuja inovacije, ohranja socialno ravnotežje in vzpostavlja učinkovit energetske sistem, bo ključna za izboljšanje konkurenčnosti Evrope v globalnem gospodarskem okolju.

▼ *Več o delu komisije*

AmCham Komisija za prihodnost dela in izobraževanja je podpornik prizadevanj za bolj prilagodljiv trg dela, ustvarjanje novih oblik dela in ohranjanje delovnih mest v Sloveniji. Hkrati si prizadevamo za uvajanje kompetenc in znanj prihodnosti v izobraževalni sistem in na trg delovne sile ter spodbujanje medgeneracijskega sodelovanja in privabljanje ter ohranjanje talentov v Sloveniji.

Sopredsedujoči:

NEVENKA
OŠTARJAŠ
IBM Slovenija

mag. SANJA SAVIČ
PwC

Koordinatorica komisije:

mag. MOJKA MIŠIČ
AmCham Slovenija

AmCham Slovenia

KOMISIJA ZA
PRIHODNOST DELA
IN IZOBRAŽEVANJA

Znanje in podpora

BOC INSTITUTE

T E M E

S T A L I Š Č A

**UVAJANJE NOVIH
OBLIK DELA NA
TRG DELOVNE SILE**

Trg dela mora postati bolj prilagodljiv in omogočati različne oblike dela, ki sledijo tehnološkemu razvoju in novim vrstam poklicev. Za zagotavljanje uspešnih poslovnih procesov bo nujno sodelovanje podjetij s številnimi strokovnjaki in oblikovanje delovnih mest, za katera so značilne prilagodljivost, učinkovitost, konkurenčnost ter uporaba novih modelov in pristopov, upoštevajoč digitalno preobrazbo. Podjetja, ki so bolj prilagodljiva pri zaposlovanju in ki več pozornosti namenijo zadovoljstvu zaposlenih ter njihovemu dobremu počutju na delovnem mestu, so se že večkrat izkazala za uspešnejša.

Delo na daljavo je postala stalnica sodobnega delovnega okolja, saj omogoča večjo prilagodljivost in svobodno razporeditev delovnega časa, hkrati pa zahteva visoko stopnjo motivacije in samodiscipline. Za uspešno izvajanje te oblike dela je ključna zakonodaja, ki omogoča fleksibilnost, zmanjšuje administrativne ovire in poenostavlja postopke zagotavljanja varnosti. Trenutna ureditev ostaja preveč toga, zato zahteva prilagoditve potrebam digitalne dobe in mladih generacij na trgu dela.

Novela Zakona o evidencah na področju dela in socialne varnosti z novimi pravili evidentiranja delovnega časa ne sledi potrebam po večji prožnosti delovnih procesov. Čeprav skuša omejiti kršitve delavskih pravic, evidentiranje pogosto ne odraža dejanskega časa dela in odmorov ter uvaja dodatna administrativna bremena za delodajalce brez jasnih koristi za delavce.

Slovenija je ena izmed prvih držav, ki je novembra 2024 uzakonila pravico do odklopa. Slednja nalaga delodajalcem dolžnost, da zaščitijo zasebnost zaposlenih med njihovim prostim časom. Stroga regulacija prinaša togost v delovne procese, omejuje fleksibilnost, zmanjšuje konkurenčnost podjetij in povečuje administrativna bremena. Namesto formalnih omejitev je pomembno spodbujati celovitejše strategije upravljanja dela, ki omogočajo fleksibilne delovne ure, delo na daljavo ter podpirajo dobro počutje in duševno zdravje zaposlenih. S spodbujanjem delovnega okolja, ki ceni delovne rezultate, namesto prisotnosti

T E M E

S T A L I Š Č A

**OHRANJANJE
TALENTOV IN
KOMPETENC DOMA
TER PRIVABLJANJE
TUJIH
STROKOVNJAKOV**

in stalne dosegljivosti, lahko podjetja bolje odgovorijo na izzive sodobnega dela, hkrati pa zmanjšajo tveganja za izgorelost zaposlenih.

Letno se iz Slovenije izseli med 8.000 in 10.000 ljudi, kar pomeni, da Slovenija vsaki 2 do 3 leta izgubi eno celo generacijo. Odseljevanje visokokvalificiranih delavcev iz Slovenije povzroča gospodarsko izgubo do 1,2 % BDP na leto, glavni razlogi za odhod pa so boljše zaposlitvene možnosti, višje plače in boljši življenjski pogoji v drugih državah. Slovenija mora ustvariti okolje, ki bo talentom omogočilo, da bodo razvijali svoje sposobnosti in jih nadgrajevali z različnimi veščinami. Talent potrebuje okolje, ki se zaveda njegovega doprinosa, ga ceni in nagraduje, hkrati pa je sposobno zagotavljati tudi nove priložnosti, ki vodijo v rast in nadaljnji razvoj talentov. Samo tako bodo v Sloveniji ostala in se ustvarjala delovna mesta z visoko dodano vrednostjo.

Skladno s strategijo, kakšne prihodnosti si želimo, moramo oblikovati jasen načrt, ki bo spodbujal in nagrajeval domače in tuje strokovnjake ter privabljal visoko izobražene kadre od drugod. Le poklici, ki zaposlujejo visoko kvalificirane posameznike in ki ustvarjajo višjo dodano vrednost, bodo pripomogli k družbenemu napredku in zagotovili družbo blaginje.

Novela Zakona o dohodnini, ki uvaja novo davčno olajšavo za visokokvalificirane kadre iz tujine, je sicer korak v pravo smer, vendar pa je omejena na ozko skupino delavcev, mlajših od 40 let, ki ustvarjajo visoko dodano vrednost in delajo v tujini. Zavzemamo se, da bi olajšava veljala za vse slovenske visokokvalificirane kadre, ki ustvarjajo v Sloveniji in tujini, ne glede na starost, saj bi s tem spodbudili širšo bazo strokovnjakov in povečali privlačnost Slovenije kot destinacije za delo in razvoj kariere. Tako bi davčna reforma bolj celovito naslovila potrebe trga dela in dolgoročne cilje ohranjanja in pridobivanja vrhunskih strokovnjakov v Sloveniji.

T E M E

**UVAJANJE
KOMPETENC
PRIHODNOSTI V
GOSPODARSTVO****PRILAGAJANJE
IZOBRAŽEVALNIH
PROGRAMOV
KOMPETENCAM
IN ZNANJEM
PRIHODNOSTI**

S T A L I Š Č A

- Poudarjamo potrebo po vlaganju v ljudi na vseh ravneh podjetij in organizacij, saj gospodarske rasti ne bo brez razvoja kompetenc in znanj prihodnosti, ki bodo v prihodnjih letih in desetletjih na trgu dela nepogrešljive. Podjetja morajo prilagoditi delovne procese, da ljudem olajšajo delo in spodbudijo razvoj ustreznih, specifičnih kompetenc, ki jih narekuje prihodnost dela. Ker ljudje prinašajo nove ideje, navdihujejo druge in so ključni za uspeh organizacij, je nujno, da vlagamo v njihov razvoj in krepimo njihove kompetence.

- Tehnološki napredek, digitalizacija in avtomatizacija za vedno spreminjajo percepcijo dela in tako zahtevajo spremembe in posodobitve v izobraževalnem sistemu. Kompetence prihodnosti, kot so digitalna pismenost, abstraktno mišljenje in algoritmično razmišljanje, bi morale biti obvezen del izobraževalnega sistema, saj bodo mladi le tako ustrezno opremljeni za obvladovanje izzivov in koriščenje priložnosti digitalne dobe. V želji po pripravi mladih na digitalno prihodnost, kjer bodo lahko enakovredno sodelovali z vrstniki iz drugih držav, podpiramo sprejem posodobljenih izhodišč Nacionalnega programa vzgoje in izobraževanja za obdobje 2023 - 2033, ki uvajajo digitalno pismenost v prenovljene učne načrte osnovnošolskega in gimnazijskega programa ter kurikulum za vrtce, vendar pa si predvsem prizadevamo za nujno uvedbo predmeta »Digitalni jezik« (predhodno komunicirano kot računalništvo in informatika – RIN) po celotni vertikali, ki mora postati obvezen del izobraževanja v digitalni dobi.
-

T E M E

TRAJNOSTNO
VODITELJSTVO

S T A L I Š Č A

Trajnostno voditeljstvo je nova perspektiva in zgled pri upravljanju organizacij in ljudi. Predstavlja vizijo onkraj takojšnjih, kratkoročnih koristi z zavedanjem o vlogi organizacije v širšem kontekstu. Trajnostno voditeljstvo izbira strategije za doseganje rezultatov, ki ustrezajo kriterijem okoljske, družbene in finančne uspešnosti. Organizacije, ki so ta koncept že ponotranjile, imajo konkurenčno prednost, saj jim ta perspektiva prinaša priložnosti v obliki inovacij, nenehnih izboljšav in dolgoročnega uspeha.

VSEŽIVLJENSKO
UČENJE

Posamezniki, podjetja in družba se morajo zavedati, da se bo treba ves čas učiti in izpopolnjevati svoja znanja. Podjetja, organizacije in državna uprava morajo vseživljenjsko učenje vključiti v notranje izobraževalne procese in kulturo podjetij. V tem kontekstu mikrodokazila, ki so rezultat projekta Univerze v Ljubljani za trajnostno družbo (ULTRA), ponujajo hitro in prilagodljivo rešitev za pridobivanje specifičnih veščin in znanj, ki se lahko enostavno vključijo v obstoječe karijerne poti ter izobraževalne sisteme, posledično pa prinašajo neposredno pozitivno vrednost za zaposlovalce in širše družbene potrebe.

MEDGENERACIJSKO
SODELOVANJE

Medgeneracijsko sodelovanje lahko izboljša delovanje organizacij, odnose med zaposlenimi in pripomore k večji konkurenčnosti na trgu. V Sloveniji, kjer se delež starejših prebivalcev povečuje, je ključnega pomena spodbujanje delodajalcev k zaposlovanju starejših od 55 let in motivacija teh, da ostanejo aktivni ter delijo svoje znanje z mlajšimi generacijami. Statistični podatki kažejo, da se prebivalstvo stara, delež mladih upada, starejši pa bodo do leta 2060 predstavljali tretjino prebivalstva. Starejši zaposleni podjetjem ponujajo stabilnost, mentorstvo in izjemna strokovna znanja, kar zapolnjuje kadrovske vrzeli in dopolnjuje spretnosti mlajših sodelavcev.

| T E M E

| S T A L I Š Č A

**DOLGOTRAJNE
BOLNIŠKE
ODSOTNOSTI:
IZZIV ZA
ZDRAVJE, DELO IN
KONKURENČNOST**

Učinkoviti ukrepi vključujejo davčne spodbude, višanje upokojitvene starosti, sistemsko urejanje dolgotrajne oskrbe ter preseganje stereotipov o starejših delavcih. Prilagojeno delovno okolje in enakopravna obravnava generacij ne koristijo le posameznikom, temveč tudi produktivnosti in rasti podjetij, ki s tem krepijo svojo konkurenčnost ter ustvarjajo vključujoč in trajnosten trg dela.

•

Bolniške odsotnosti v Sloveniji postajajo vse večji izziv za sodobno delovno okolje in gospodarstvo. Povprečno znaša delež bolniškega staleža 21,6 delovnih dni na zaposlenega letno. Na vsakih sto zaposlenih je vsak dan bolniško odsotnih šest oseb, medtem ko so se stroški nadomestil v zadnjem desetletju povzpeli s 216 na 620 milijonov evrov letno. Število oseb, ki so na bolniški odsotnosti dlje kot eno leto, je iz 3.500 leta 2014 naraslo na 9.500 v letu 2024. Slovenija je edina država, ki nima časovne omejitve trajanja bolniškega staleža – najdaljši primer traja že več kot 13 let. Med ključnimi razlogi za dolgotrajne bolniške odsotnosti so tudi dolge čakalne vrste za zdravstvene storitve, kar dodatno podaljšuje zdravljenje in okrevanje.

Zaskrbljujoči podatki kličejo po učinkovitih strategijah za zmanjšanje absentizma in spodbujanje zdravega delovnega okolja. Potrebne so celostne rešitve, ki naslavlajo sistemske pomanjkljivosti, med drugim:

- omejitev trajanja bolniškega staleža na dve leti, z morebitnimi izjemami za specifična zdravstvena stanja,
- optimizacija postopkov prilagoditve delovnih mest za zaposlene, ki se vračajo na delo po težjih boleznih ali poškodbah in z ugotovljeno zmanjšano delazmožnostjo,
- združitve zdravniške komisije ZZZS in invalidske komisije ZPIZ, ki odločata o bolniškem dopustu in invalidski upokojitvi, v enoten izvedenski organ z jasnimi pravili za celostno obravnavo bolnikov ter

T E M E

S T A L I Š Č A

- priprava načrta vračanja na delo, osredotočenega na zmožnosti, ki jih posameznik še ima po bolezni ali poškodbi.

Na strani gospodarstva je ključno spodbujati rešitve, ki vključujejo vzpostavitev kulture zaupanja, promoviranje zdravega življenjskega sloga in optimizacijo delovnih procesov. AmCham Komisija za prihodnost dela in izobraževanja podpira prizadevanja za sistemske spremembe, ki bodo prispevale k zdravemu in produktivnemu delovnemu okolju, zmanjšale absentizem, omogočile boljše in hitrejšo integracijo zaposlenih po bolezni ali poškodbi ter okrepile konkurenčnost slovenskega gospodarstva.

-

Zdravniki, učitelji, socialni delavci, medicinske sestre in vzgojitelji igrajo ključno vlogo pri ohranjanju javnega zdravja, izobraževanja, socialne stabilnosti ter vsesplošne družbene blaginje. Kljub njihovem neprecenljivemu prispevku se ti poklici soočajo s kadrovskimi vrzeli, preobremenjenostjo in pogostim nezadostnim družbenim priznanjem.

Dvig ugleda teh poklicev je nujen korak za dolgoročno stabilnost in kakovost javnih storitev. Poleg izboljšanja delovnih pogojev in zagotavljanja ustreznih spodbud v obliki večje fleksibilnosti in podpore za dodatna strokovna izobraževanja, sta potrebna tudi širše ozaveščanje o vrednosti teh poklicev ter vzpostavitev jasnih meril za karierni razvoj in finančno stimulacijo, ki bo konkurenčna s tujino.

DVIG UGLEDA KLJUČNIH POKLICEV

▼ Več o delu komisije

Intelektualna lastnina je ena najpomembnejših konkurenčnih prednosti vsakega podjetja in države kot celote. Znanje, inovativnost in kreativnost so temeljne vrednote, na katerih moramo graditi gospodarski in družbeni razvoj. Posebno pozornost je potrebno posvetiti tudi vse kompleksnejši regulaciji digitalnega okolja in poslovanja, zlasti v luči novih predpisov v Evropski Uniji.

Sopredsedujoča:

EVA GOSTIŠA
Odvetniška pisarna
Jadek & Pensa

JAKA REPANŠEK
RePublis

Koordinatorica komisije:

VIDA DOLENC POGAČNIK
AmCham Slovenija

AmCham Slovenia

**KOMISIJA ZA
INTELEKTUALNO LASTNINO
IN DIGITALNO REGULATIVO**

Znanje in podpora

JADEK & PENZA

T E M E

S T A L I Š Č A

**RAZVOJ IN
STRATEGIJA
UREJANJA
INTELEKTUALNE
LASTNINE V SLOVENIJI
IN EVROPSKI UNIJI**

Za visokotehnološko gospodarstvo so potrebni podporna raziskovalna infrastruktura in visoko kvalificirani kadri, ki so sestavni del zgodbe vseh globalno uspešnih tehnoloških podjetij. V Sloveniji je potrebno to področje bolje razviti, saj imamo mestoma pomanjkljivo zakonodajo in sodno prakso. Komisija opaža (še vedno) preslabo razumevanje pomena zaščite intelektualne lastnine in imetništva pravic, zlasti v malih in srednje velikih podjetjih, zato pozdravljamo sprejem Nacionalne strategije intelektualne lastnine do leta 2030 in stremimo k aktivni vključitvi v pripravo akcijskega načrta za njeno izvajanje.

Da bi Slovenija postala visoko tehnološko razvita družba, sta obvezna hitra posodobitev pravnega okvira, vključno s področjem izumov iz delovnega razmerja, ter spodbujanje boljšega in učinkovitejšega uveljavljanja sprejetih pravil in načel v zvezi z intelektualno lastnino. Glavni načini za zagotavljanje boljšega okolja za intelektualno lastnino v Sloveniji vključujejo temeljitejšo osveščanje o uporabi ter varstvu pravic intelektualne lastnine v javnih in poslovnih organizacijah, da bi te pravice čim bolje izpolnjevale interese vseh udeleženih skupin. Poleg tega je ključno zagotoviti učinkovito sodno varstvo v primeru kršitev pravic intelektualne lastnine, kar prinaša v poslovno okolje višji nivo zaupanja in predvidljivosti ustrezne zaščite naložb v intelektualno lastnino.

Komisija izpostavlja tudi nujnost sistematičnega vključevanja tematik s področja intelektualne lastnine in digitalne pismenosti v študijske in učne procese na fakultetah, saj gre za znanje, ki je ključno za podporo inovacijam in učinkovitemu varstvu intelektualne lastnine v gospodarstvu.

•

**PROBLEMATIKA
IZUMOV IN AVTORSKIH
DEL IZ DELOVNEGA
RAZMERJA**

Za uspešen razvoj podjetij in posameznikov, ki so steber razvoja novih tehnoloških in poslovnih rešitev, je izjemno pomembno tudi dobro urejeno področje izumov in avtorskih del iz delovnega razmerja.

T E M E

S T A L I Š Č A

**UMETNA
INTELIGENCA
IN PRAVICE
INTELEKTUALNE
LASTNINE**

Izumi, ustvarjeni v delovnem razmerju, so ključni vir inovacij, a prinašajo pravne in finančne izzive glede lastništva in nagrajevanja. Slovenska zakonodaja ureja področje izumov, ustvarjenih v delovnem razmerju, in predvideva pravico delodajalca do prevzema izuma ter ustrezno nagrajevanje delavca. Vendar je izredno težko denarno oceniti višino nagrade, kar posledično otežuje določitev pravične nagrade za delavca.

Vprašanja pravic na avtorskih delih iz delovnega razmerja se pogosto rešujejo ad hoc, kar postane problematično, ko dogovora ni mogoče doseči, saj za te primere ne obstoji primerna pravna ureditev. Trenutna zakonodaja ne ponuja jasnih smernic, zato Komisija predlaga ureditev na ravni kolektivnih pogodb ali internih aktov delodajalcev kot začasno rešitev.

-

Razvoj UI prinaša izzive na področju intelektualne lastnine, saj UI ustvarja vsebine, ki so ali bi lahko bile varovane s pravicami intelektualne lastnine, pri tem pa lahko nastopi težava, kako te umestiti v obstoječe pravne okvire. Trenutna zakonodaja avtorstvo priznava le fizičnim osebam, kar lahko povzroči pravno praznino pri vsebinah, ki jih ustvari UI.

Komisija bo spremljala razvoj prava in sodne prakse, ki zadeva UI in vlogo le-te na področju intelektualne lastnine, ter spodbujala primerne spremembe pravnega okvirja, ki bo primerno uravnotežil zaščito interesov ustvarjalcev in uporabnikov sistemov UI, hkrati pa bo poskrbel za spodbujanje ustvarjalnosti ter visoke etične standarde na področju UI. Komisija pozdravlja nedavno sprejeti evropski Akt o umetni inteligenci kot primerno podlago za nadaljnji razvoj regulacije UI na globalni ravni.

-

T E M E

S T A L I Š Č A

**SVEŽENJ
DIGITALNE
REGULATIVE
- »EVROPSKO
DIGITALNO
DESETLETJE«**

Poznavanje in izvajanje evropske digitalne pravne ureditve, ki jo v okviru »evropskega digitalnega desetletja« oblikuje Evropska unija, je postalo temeljnega pomena za uspeh v poslovnem okolju Evropske unije, vse bolj pa tudi na globalnem trgu digitalnih storitev. Sem spadajo nekateri ključni zakonodajni svežnji, ki so že ali bodo v bližnji prihodnosti pomembno oblikovali evropsko in slovensko digitalno krajino: akt o digitalnih storitvah, akt o digitalnih trgih, akt o umetni inteligenci, predpisi s področja upravljanja in dostopa do podatkov in še številni drugi (povezani) predpisi.

Vse kompleksnejša regulativa na področju intelektualne lastnine in digitalnega poslovanja pomembno vpliva na tehnološke procese na digitalnem trgu. Komisija se zavzema za enakovredne pogoje za vse udeležence na trgu, predvsem s ciljem, da slovenska podjetja, ne glede na svojo velikost, pridobijo priložnosti za učinkovito sodelovanje na enotnem digitalnem trgu in tako postanejo konkurenčna tudi v mednarodnem okolju. Potrebno je najti rešitve, ki bodo omogočile vzpostavitev trajnega sodelovanja z globalnimi spletnimi podjetji in platformami, ob upoštevanju dejstva, da kar 80 % digitalnega poslovanja, trženja in komuniciranja v Sloveniji temelji prav na storitvah teh podjetij in platform. Zato se Komisija zavzema za vzpostavitev uravnoteženega in pravičnega digitalnega okolja, kjer bodo slovenska podjetja lahko uspešno sodelovala z mednarodnimi akterji, Slovenija pa bo postala privlačno poslovno okolje tudi za velika digitalna podjetja, ki delujejo globalno.

Hkrati Komisija opozarja na izzive, ki jih prinaša nova regulativa in vzpostavitev številnih novih regulatorjev. Pozdravlja kompleksnost regulative, vendar izpostavlja, da je ključna težava v njeni implementaciji, tudi v luči pogosto premajhne pozornosti, ki so jo pri krepitevi svojega delovanja deležni posamezni regulatorji.

Komisija si bo prizadevala ohraniti tesne stike z regulatorji, da bi služila kot most med njimi in gospodarstvom. Verjame, da je ključnega pomena podpreti regulatorje pri izvajanju zakonodaje, saj brez konsistentne prakse podjetja, ki delujejo na področju DSA, DMA in UI, ne bodo mogla učinkovito uresničevati svojih aktivnosti.

T E M E

**POMEN PRENOSA
ZNAJANJA IZ
RAZISKOVALNIH
INSTITUCIJ V
GOSPODARSTVO****KOMPLEKSNOŠT
MEDNARODNIH
GOSPODARSKIH
POGODB**

▼ Več o delu komisije

S T A L I Š Č A

•

Komisija se zavzema za krepitev sodelovanja med raziskovalnimi institucijami, univerzami, izobraževalnimi ustanovami in gospodarstvom. Univerze morajo postati središčna točka raziskav in razvoja ter omogočati čim boljše komercializacijo izumov in drugih pravic intelektualne lastnine. Podjetja, njihova vizija in razvojni načrti morajo postati pomemben most med izobraževalno-raziskovalnimi ustanovami in potrebami trga ter širše družbe. Le s tesnim sodelovanjem med raziskovalnimi ustanovami in gospodarstvom bo Slovenija lahko razvila trajnosten in konkurenčen inovacijski ekosistem, ki bo prispeval k dolgoročni rasti in razvoju.

•

Mednarodne gospodarske pogodbe, še posebej na področju IKT industrije, z izrazitimi mednarodnimi elementi, predstavljajo poseben izziv za slovenska podjetja zaradi svoje kompleksnosti, ki jo še povečujeta digitalizacija in globalizacija. Slovenska podjetja se pri obravnavi teh pogodb soočajo z več izzivi, kot so kompleksnost pogodbenih klavzul, pomanjkanje izkušenj, tveganje zaradi nepoznavanja določb in časovna občutljivost, ki omejuje možnosti za temeljito analizo. Velike količine pravnega jezika in tehnične terminologije otežujejo razumevanje obveznosti, kar lahko vodi v pravne spore ali finančne izgube.

Komisija poudarja potrebo po dvigu osveščenosti in strokovnosti na tem področju. Kot ključne rešitve predlaga organizacijo izobraževanj, sodelovanje s strokovnjaki, razvoj smernic za obravnavo pogodb in uporabo digitalnih orodij za analizo pogodbenih tveganj. Poleg tega si prizadeva za okrepitev mednarodnega sodelovanja, kar bi slovenskim podjetjem omogočilo dostop do dobrih praks in globalnih pravnih virov.

Trajnostna prihodnost pomeni spremembo družbene paradigme in tako nudi priložnost za rast in inovacije. Trajnost je odgovor na izzive podnebne krize ter ključ za prehod v nizkoogljično in bolj zeleno družbo z visoko kakovostjo življenja.

Sopredsedujoča:

MARKO BLATNIK
Viocon

dr. ŽIVA JEZERNIK
Triglav Skladi

Koordinatorica komisije:

mag. MOJKA MIŠIČ
AmCham Slovenija

AmCham Slovenia

**KOMISIJA ZA
TRAJNOSTNO RAST**

| T E M E

| S T A L I Š Č A

CO₂ JE NOVA VALUTA

Cilj Evropske unije (EU) je postati prva podnebno nevtralna celina do leta 2050, prvi mejnik na poti pa je zmanjšanje izpustov za 55 % do leta 2030. Podjetja, ki imajo glavno vlogo pri prehodu v trajnostno družbo, naj trajnost razumejo kot priložnost za rast, inovacije in mehanizem spodbujanja vrednosti. AmCham Komisija za trajnostno rast tako v ospredje postavlja zeleni prehod v okviru gospodarskega razvoja in razvoja družbe, nove poslovne modele, organizacijske strukture, transformacije podjetij in oblikovanje politik. Hkrati spodbujamo sodelovanje med različnimi deležniki v panogah, ki so v ospredju zelenega prehoda, in izobraževalnimi ustanovami, ki skrbijo za razvoj visoko izobražene delovne sile, znanja in spretnosti, potrebnih za prihodnost.

•

**ZELENO
FINANCIRANJE**

Prehod v bolj trajnostno in odporno družbo zahteva prioritarno financiranje aktivnosti trajnostnega razvoja, ki je nujno za zeleni prehod. Komisija podpira pobude EU za boljše usmerjanje zasebnega kapitala v podnebne in trajnostne cilje. Te pobude morajo biti odprte, prilagodljive in usmerjene navzven, da zagotovijo enakopraven in nediskriminatoren dostop za finančne institucije, podjetja in vlagatelje iz tretjih držav. To bo pritegnilo in aktiviralo nove vire naložb, ki lahko spodbudijo trajnostne inovacije po vsej EU.

•

**OBLIKOVANJE POLITIK
TRAJNOSTNEGA
RAZVOJA IN
ZAKONODAJA
NA RAVNI EU IN
SLOVENIJE**

Podpora državam EU za prehod na podnebno nevtralnost in nadaljnji razvoj temeljita na zelenem financiranju, pri čemer nepovratna sredstva vključujejo obvezo po doseganju meril ESG, trajnostno korporativno poročanje in preseganje makroekonomskih kazalnikov pri merjenju gospodarske rasti. Za Slovenijo je ključno, da izkoristimo evropski zeleni dogovor (EU Green Deal) za razvoj gospodarstva, in tako dosežemo višjo dodano vrednost, prepoznavnost,

T E M E

S T A L I Š Č A

investicijsko privlačnost ter dvignemo raven kakovosti življenja za svoje prebivalce. Nacionalni energetske in podnebni načrt (NEPN), osrednji dokument za doseganje energetske učinkovitosti in zmanjšanja emisij toplogrednih plinov do leta 2030, poudarja razogljičenje (zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in povečanje deleža obnovljivih virov energije), energetske učinkovitost, energetske varnost, notranji energetski trg ter raziskave, inovacije in konkurenčnost. AmCham Komisija za trajnostno rast podpira posodobitev NEPN, a izpostavlja:

- potrebo po objektivnih ocenah investicij in jasnem načrtu nadomeščanja proizvodnih virov elektrike po zaprtju TEŠ6 in pred izgradnjo JEK2;
- pomen kombinacije obnovljivih in jedrskih virov energije, s poudarkom na strateškem pomenu jedrske energije, ki zagotavlja stroškovno učinkovitost in energetske stabilnost, zmanjšuje odvisnost od uvoza ter podpira konkurenčnost slovenske industrije;
- nezadostno finančno podporo industriji za zeleni prehod;
- pomen krepitev mednarodnega sodelovanja za hitrejše doseganje podnebnih ciljev.

•

E S G P O R O Č A N J E

V AmCham Komisiji za trajnostno rast spremljamo oblikovanje politik na ravni EU, ki izhajajo iz strategije krožnega gospodarstva EU, z namenom ozaveščanja podjetij in pravočasnih prilagoditev na spremembe.

Ena izmed zadnjih pomembnejših direktiv, Direktiva o poročanju podjetij glede trajnosti (CSRD), k poročanju po poenotenih standardih od 1. januarja 2024 za nefinančna poročila v letu 2025 zavezuje velika podjetja z več kot 500 zaposlenimi. Uskladitev standardov za trajnostna razkritja bo omogočila zanesljive in

T E M E

S T A L I Š Č A

primerljive podatke ter razkritja na področju okolja, družbe in upravljanja. To postaja vse pomembnejše za privabljanje kapitala in vlagateljev ter za preprečevanje lažnega zelenega oglaševanja.

•

E N E R G E T I K A

Da bi povečali cenovno dostopnost, varnost in učinkovitost energije ter hkrati tlakovali pot do ničelne neto porabe, moramo uporabljati vse razpoložljive vire – aktivnejši prehod k obnovljivim virom energije je nujen, prav tako pa tudi razmislek o gradnji drugega bloka jedrske elektrarne Krško. Za preživetje in razvoj gospodarstva je namreč nujna zanesljiva in cenovno konkurenčna oskrba z nizkoogljivo energijo ter doseganje čim večje neodvisnosti od njenega uvoza.

•

T R A J N O S T
P R E H R A N S K I H
S I S T E M O V :
Z R C A L N E
K L A V Z U L E I N
I Z D E L K I B R E Z
K R Č E N J A G O Z D O V

Globalni prehranski sistemi, od pridelave do zaužitja in odpadkov, prispevajo skoraj tretjino vseh globalnih emisij toplogrednih plinov, povzročajo hude izgube biodiverzitet in poslabšujejo zdravje ljudi, saj ima več kot 50 % odraslih v Sloveniji prekomerno težo. Sedanji prehranski sistem je zato potrebno preusmeriti v bolj trajnostni model in spremeniti način proizvodnje in porabe hrane.

Pri tem ključno vlogo igrajo zrcalne klavzule, ki zahtevajo, da so uvoženi proizvodi proizvedeni po enakih standardih kot domači proizvodi v EU. Njihova implementacija prinaša izzive, saj obstajajo pomisleki glede zaščitnih in povračilnih ukrepov tretjih držav. V luči posledic podnebnih sprememb in vojnih žarišč je odpravljanje ovir za trgovino s hrano še pomembnejše za ustvarjanje bolj trajnostnih in odpornih prehranskih sistemov. Zrcalne klavzule morajo temeljiti na znanstvenih podlagah, biti skladne z mednarodnimi trgovinskimi pravili ter vključevati stališča globalnih deležnikov in upoštevati sporazume o enakovrednosti s sorodno mislečimi tretjimi državami.

T E M E

S T A L I Š Č A

Uredba o proizvodih, ki ne povzročajo krčenja gozdov (EUDR), ki bo za velika podjetja veljala od konca leta 2025, za mala in srednja podjetja pa od sredine leta 2026, je še en ključni ukrep za trajnostno preobrazbo globalnih dobavnih verig. Uredba zagotavlja, da so proizvodi, trženi v in izvažani iz EU, proizvedeni brez krčenja gozdov po letu 2020. Za učinkovito izvajanje uredbe bo potreben sektorsko prilagojen pristop, ki bo upošteval specifične značilnosti posameznih dobrin ter spodbujal sodelovanje vseh deležnikov v dobavni verigi, vključno z državami, kjer se dobrine proizvajajo. Pomembno je tudi usklajevanje z drugimi okviri skrbnega pregleda, da se preprečijo dodatne obremenitve za podjetja in zagotovi skladnost celotnega procesa.

•

Komisija za trajnostno rast podpira zavezo EU, da do leta 2040 zmanjša emisije iz evropskega prometa za 90 %, vendar pa mora biti vsaka strategija za razogljčenje prometnega sektorja in povečanje njegove odpornosti jasno opredeljena, spodbujati mora naložbe v avtomatizirane sisteme mobilnosti, hkrati pa mora razlikovati med različnimi vrstami prometa.

Pametna mobilnost prinaša številne prednosti, kot so povečanje varnosti prometnih povezav (cest, železnic in vodnih poti), zmanjšanje prometnih zamaškov, nižje emisije CO₂, boljša kakovost zraka in navsezadnje tudi nove poslovne priložnosti in večja konkurenčnost. Kljub temu pa se sooča z izzivi, vključno s potrebo po visokih začetnih investicijah, vprašanjih zasebnosti in varnosti podatkov ter potrebo po usklajevanju različnih deležnikov.

Z učinkovitim izkoriščanjem digitalnih tehnologij lahko dosežemo bolj trajnostne in življenju prijazne mestne skupnosti, vendar pa je za uspešno implementacijo pametnih rešitev na področju mobilnosti potrebno sodelovanje med vsemi deležniki, poleg tega pa ne smemo pozabiti na vlaganje v izobraževanje in

TRAJNOSTNA
IN PAMETNA
MOBILNOST

| T E M E

| S T A L I Š Č A

**KROŽNO
GOSPODARSTVO**

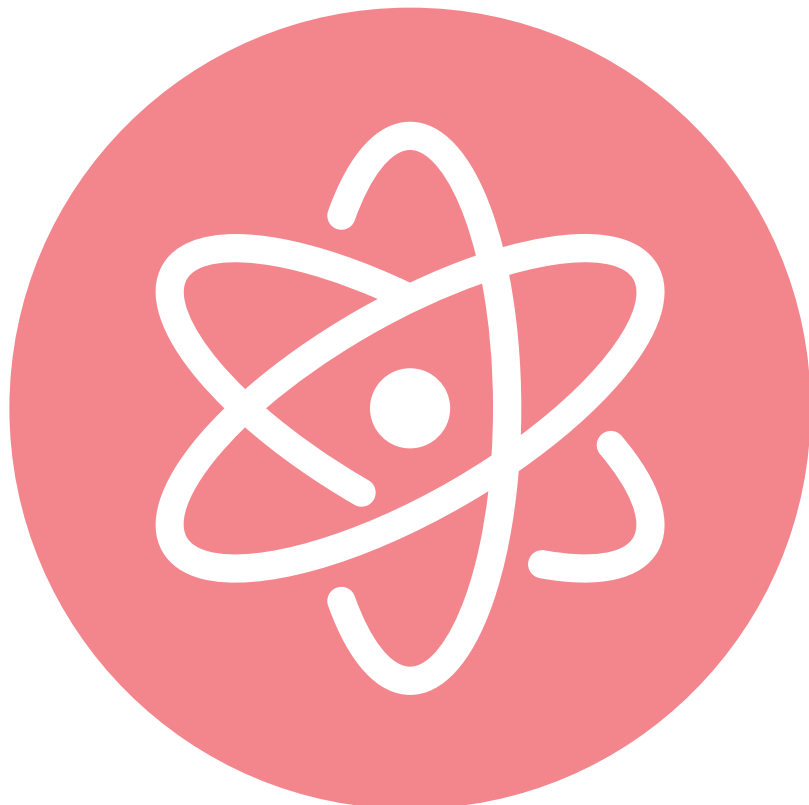
usposabljanje delovne sile, ki bo sposobna upravljati in vzdrževati napredne tehnologije.

-

Krožno gospodarstvo je način organizacije, proizvodnje in potrošnje, ki temelji na delitvi, ponovni uporabi, prenovi in recikliranju obstoječih materialov in izdelkov. Da bi dosegli premik od linearnega gospodarstva h krožnemu, podpiramo sodelovanje med vlado, industrijo in civilno družbo ter inovativne pristope in prakse, ki podaljšujejo življenjsko dobo izdelkov. Premik h krožnemu gospodarstvu bi lahko prinesel prednosti, kot so zmanjšanje vplivov na okolje, zmanjšanje poslovnih tveganj, povečanje konkurenčnosti, spodbujanje inovacij, krepitev gospodarske rasti in ustvarjanje delovnih mest.

▼ *Več o delu komisije*

V digitalni dobi poudarjamo ključno vlogo človeka in njegove pripravljenosti na spremembe, njegovo razumevanje tehnologije ter opolnomočenje za uporabo le-te v kreativne namene. Od izzivov informacijske in kibernetske varnosti do umetne inteligence in pomena podatkov, brez temeljnega znanja t. i. digitalnega jezika ne bomo snovalci svoje prihodnosti, ampak le njeni sledilci.

Sopredsedujoča:

UROŠ MAJCEN
Kontron SI

dr. BORIS HORVAT
Abelium

Koordinatorica komisije:

VIDA DOLENC POGAČNIK
AmCham Slovenija

AmCham Slovenia

**KOMISIJA
PRIPRAVLJENI
NA PRIHODNOST**

Znanje in podpora

T E M E

S T A L I Š Č A

ŽIVLJENJE V DIGITALNI DOBI

V dobi, ki jo opredeljuje digitalna tehnologija, AmCham Komisija pripravljena na prihodnost, za razvoj družbe poudarja predvsem pomembnost varne tehnologije, ki koristi človeku, družbi in gospodarstvu, razvoj algoritmičnega razmišljanja pri otrocih ter spodbujanje njene kreativne uporabe.

Ker se naša življenja vedno bolj prepletajo s prebojnimi tehnologijami, kot je, na primer, umetna inteligenca, je ključno, da se odmaknemo od zgolj uporabe tehnologije in poskrbimo za razumevanje njenega vpliva na posameznika in družbo. Komisija zato poudarja nujnost stalnega izobraževanja in digitalne pismenosti med vsemi starostnimi skupinami. Poleg tega komisija izpostavlja nezamenljivo vlogo človeških lastnosti, kot sta empatija in kreativnost, pri reševanju kompleksnih problemov in spodbujanju inovacij. Etika ima ključno vlogo; tako komisija poziva k odgovorni uporabi tehnologije, etičnemu ravnanju s podatki in varni uporabi tehnologije za blaginjo družbe.

-

»DIGITALNI JEZIK« KOT ENO TEMELJNIH ZNANJ MLADIH IN NUJNA UVEDBA OBVEZNEGA PREDMETA V ŠOLE

Slovenija vidno pada na lestvicah znanj in veščin digitalne pismenosti, zato nas mora skrbeti konkurenčnost našega gospodarstva, prihodnjih generacij in celotne družbe. Uvedba obveznega predmeta »digitalni jezik«, ki sistematično pokriva vsebine računalništva in informatike, v osnovno (od 5. do 9. razreda) in srednjo šolo, je tako nujna.

Skupina RINOS je že leta 2016 pripravila akcijski načrt uvajanja predmeta RIN (računalništvo in informatika) in izobraževanja učiteljev ter predvidela tudi vzporedno uvedbo digitalnih kompetenc v vse ostale predmete. Predlagamo, da se predmet imenuje »digitalni jezik« (drugi oziroma tretji tuji jezik), saj s tem zajamemo celotno vsebino predmeta, ki ne vključuje le temeljnih znanj računalništva, razvoja abstraktnega mišljenja in algoritmičnega razmišljanja, ampak tudi komunikacije sedanjosti in prihodnosti v digitalni dobi, v kateri

T E M E

S T A L I Š Č A

živimo. Znanje »digitalnega jezika« ni uporabno le na področju informatike, ampak sega vse od umetniškega ustvarjanja (likovna dela, glasba, video), algoritmičnega (logičnega) izražanja pri delu s podatki, do uporabe sodobnih orodij, kot so na primer enostavni program, računalniški oblak ali generativna umetna inteligenca, ki poenostavljajo življenje na številnih (multidisciplinarnih) področjih človekovega bivanja, razumevanja in informiranega odločanja. Pravzaprav ni področja, kjer temeljno znanje računalništva ni in ne bo potrebno in nujno.

Razvoj le digitalnih kompetenc ni dovolj, če želimo, da bodo naši mladi (digitalno) prihodnost – enakovredno z drugimi narodi – tudi sooblikovali. Čeprav gre za eno ključnih znanj za vseživljenjsko "učenje," brez razumevanja principov odgovornega ter varnega dela s podatki, delovanja digitalne tehnologije ter njene učinkovite in etične rabe, mladi ne bodo opremljeni s ključnimi znanji za uspešno delovanje v digitalni dobi. Vključitev digitalnega jezika kot tujega jezika v vse faze izobraževanja omogoča učencem in dijakom ne samo usvojitev temeljnih konceptov računalništva, pač pa tudi reševanje vsakodnevnih problemov s pomočjo računalniškega (logičnega) mišljenja, ki je kreativno, abstraktno, strukturno in kritično. »Zgodnje poznavanje znanstvenih principov je potrebno za pripravo državljanov na to, da so sposobni sprejemati informirane odločitve o svoji prihodnosti.« (RINOS: 15)

•

**KIBERNETSKA
ODPORNOST IN
INFORMACIJSKA
VARNOST**

V dobi, ki jo obvladujejo informacijski sistemi, AmCham Komisija pripravljena na prihodnost poudarja naraščajočo pomembnost kibernetike varnosti pri varovanju družbene blaginje. Ob upoštevanju strateških okvirov, opredeljenih v Nacionalni varnostni strategiji Republike Slovenije in Strategiji kibernetike varnosti EU, se komisija povezuje s skupnim ciljem vzpostavitve močnega sistema zagotavljanja kibernetike varnosti. Poudarjajoč ključne podcilje, od krepiteve

| T E M E

| S T A L I Š Č A

regulative do spodbujanja mednarodnega sodelovanja, komisija priznava ključno vlogo iniciativ EU, vključno z direktivo NIS 2, DORA, programom Digitalna Evropa in okrepljenim položajem ENISA. Akt o kibernetški odpornosti, akt o kibernetški varnosti in akt o kibernetški solidarnosti so primeri zavezanosti EU h krepitvi obrambe pred razvijajočimi se kibernetškimi grožnjami.

Komisija pripravljeni na prihodnost ostaja odločna v svojem zagovarjanju ukrepov, ki niso namenjeni le zagotavljanju naše digitalne prihodnosti, temveč tudi prispevanju k blaginji in varnosti naše povezane družbe.

Eden od pomembnih ciljev komisije na področju informacijske in kibernetške varnosti je tudi ozaveščanje o zakonodaji, med katero izpostavljamo NIS 2 direktivo, ki jo bo Slovenija prenesla v nacionalno zakonodajo skozi nov zakon o informacijski varnosti (ZinfV1). Omenjena direktiva si v luči neprestanega naraščanja števila kibernetških napadov, ki povzročajo znatno gospodarsko škodo, prizadeva dvigniti skupno raven kibernetške varnosti po Evropski uniji.

Omeniti velja tudi CRA oziroma akt o kibernetški odpornosti, ki je stopil v veljavo konec leta 2024 in katerega namen je dvigniti raven obvladovanja ranljivosti pri razvoju in uporabi tehničnih rešitev v poslovanju in vsakodnevnem življenju.

•

V AmCham Komisiji pripravljeni na prihodnost odločno zagovarjamo odločen, premišljen in vesten pristop k integraciji umetne inteligence (UI) v naš družbeni okvir. Ker se UI razvija, je nujno, da se posamezniki, podjetja in vlada aktivno vključujejo v regulativne okvire, vzdržujejo etične vidike ter načrtujejo prihodnost. UI ponuja priložnost za gospodarsko rast, inovacije in družbeni napredek, kjer lahko Slovenija enakovredno tekmuje z drugimi razvitimi narodi, vendar je ključno, da se za zagotovitev odgovornega in trajnostnega razvoja UI vzpostavi robusten – inovacijam pozitivno naravn – regulativni okvir

UMETNA
INTELIGENCA

T E M E

S T A L I Š Č A

in upoštevajo etična načela, med drugim tudi odgovornega in varnega dela s podatki. Regulativni okvir EU za UI temelji na prepričanju, da mora UI služiti interesom človeštva in spoštovati temeljne pravice. Akt o UI, ki je stopil v veljavo avgusta 2024, si prizadeva za harmoniziran pristop k UI med državami članicami ter razvršča aplikacije UI v visoko tvegane in nizko tvegane kategorije.

AmCham Komisija pripravljeni na prihodnost podpira prizadevanja EU za doseganje ravnotežja med spodbujanjem inovacij in zagotavljanjem odgovorne uporabe UI in drugimi ključnimi omogočitvenimi tehnologijami (ang. KET). Pozitivni zakonodajni okvir skupaj z ustrezno naslovljenimi etičnimi vidiki je ključnega pomena pri razvoju in implementaciji sistemov – zagonskih podjetij, inovativnih storitev in produktov – UI. Komisija zagovarja proaktivni pristop k etični UI, ki poudarja transparentnost, odgovornost in ima cilj koristiti družbi. Sodelovanje med podjetji, akademsko sfero in civilno družbo je primerno okolje za vzpostavitev etičnih smernic, ki odražajo družbene vrednote in norme. Umetna inteligenca in druge KET niso le nov izziv, ki ga je treba nasloviti, ampak tudi dragocena priložnost, ki jo je treba spremeniti v prednost za slovenski inovacijski ekosistem. EU priznava, da je v soočenju s tehnološko revolucijo, ki jo prinaša UI, regulacija sama nezadostna – potrebna je boljša podpora inovacijam. Komisija bo spodbujala ta dvojni – pozitivni – pristop, ki uravnava regulacijo in spodbuja inovacije in je ključen za usmerjanje kompleksnosti integracije UI ter zagotavljanje trajnostnega razvoja, ki koristi družbi kot celoti.

▼ *Več o delu komisije*

Slovenija – prototip države za talente

Snežna kepa 3.0, think tank mladih, ki je nastal v okviru AmCham Young Leaders Cluba pod okriljem AmCham Slovenija, si prizadeva soustvariti podporno okolje za mlade talente. Visoko izobraženi mladi namreč potrebujejo okolje, ki vlaga v razvoj in družbo znanja, ter jim omogoča, da razvijajo svoje sposobnosti in jih tudi stalno nadgrajujejo.

V letu 2025 bo Snežna kepa ustvarila prototip države za talente. Slednji bo sestavljen iz treh različnih sklopov, znotraj katerih bodo konkretni predlogi, ki bodo poskrbeli, da bodo talenti ostajali v Sloveniji in se iz tujine vračali nazaj domov.

① DRŽAVA

Mladi liderji in liderke bodo preučili slovensko poslovno ter življenjsko okolje in pripravili sveženj konkretnih ukrepov, s katerimi bi država naredila korak naprej k ustvarjanju okolja, v katerem bi mladi talenti lažje razvili svoj potencial.

② PODJETJA

Poleg države imajo pri ustvarjanju okolja, ki je prijazno visoko izobraženim kadrom, pomembno vlogo tudi podjetja oziroma delodajalci. Mladi liderji in liderke bodo analizirali najboljše prakse za razvoj kadrov v domačih in tujih podjetjih ter na podlagi analize pripravili predloge, s katerimi bodo podjetja postala bolj privlačna in prijazna mladim talentom.

③ MLADI

Navsezadnje pa mladi sami igrajo ključno vlogo pri oblikovanju države, ki privablja talente. Naloga Snežne kepe bo, da konkretizira, kako lahko mladi sami pripomorejo k razvoju in oblikovanju države za talente.

Učitelj sem! Učiteljica sem!

Pod okriljem nacionalne platforme Partnerstvo za spremembe in AmCham Slovenija je 2019 nastala iniciativa “Učitelj sem! Učiteljica sem!”, ki širi dobre prakse učiteljev in učiteljic v slovenskih šolah. Cilj iniciative je dati glas učiteljem in učiteljicam, ki svoje delo čutijo kot poslanstvo, ki z izjemno predanostjo iščejo najboljše v učencih in ki so lahko vzor bodočim generacijam učiteljev in učiteljic. Verjamemo, da je v odličnih ljudeh ključ, da se lahko začnejo dogajati majhne in velike spremembe.

V okviru iniciative vsako leto razglasimo tudi **Učitelja oziroma Učiteljico leta**. Do sedaj so ta naziv prejeli Nina Jelen, dr. Uroš Ocepek, mag. Jožica Frigelj in Simona Šarlah. Dr. Uroš Ocepek, Učitelj leta 2022, se je med konkurenco več tisoč učiteljev iz celega sveta leta 2023 potegoval za **Global Teacher Prize**, nagrado najboljšega učitelja oziroma učiteljice na svetu, in se prebil med 50 najboljših učiteljev na svetu.

V lanskem letu je bila iniciativa razširjena z rubriko “**Glas ravnateljev**,” ki poudarja izjemen pomen ravnateljev in ravnateljic pri podpori, usmerjanju in spodbujanju učiteljev in učiteljic, da le-ti dosegajo vrhunske rezultate ter predstavljajo navdih tako učencem kot tudi svojim kolegom.

UČITELJ SEM!
UČITELJICA SEM!

▼ Povezava do spletne strani

▼ Povezava do Instagrama

▼ Povezava do Facebooka

Posvetovalna skupina AmCham zagovorništva

ENZO SMREKAR
predsednik,
AmCham Slovenija,
podpredsednik, Atlantic
Grupa za delikatesne
namaze, Donat in
internacionalizacijo,
glavni direktor,
Atlantic Droga Kolinska

**NEVENKA
ČREŠNAR PERGAR**
sopredsedujoča
AmCham Komisiji za
spodbujanje investicij,
direktorica,
NP Consulting

URH VAMBERGER
predstavnik platforme
AmCham YOUng,
upravljavec premoženja,
Ržišnik Perc Group

AJŠA VODNIK
generalna direktorica,
AmCham Slovenija,
predsednica,
AmChams in Europe

*Hvala vam, da s podporo in znanjem prispevate
k oblikovanju boljšega poslovnega in življenjskega okolja v Sloveniji.*

A1abbvieabeliumAMGENBAYERBOC
INSTITUTECERHA HEMPELIBMJADEK PensaJohnson & JohnsonMarshMedtronicNIL
part of concsiaNLB SkladiPfizerRocheDiners Club
SPARKASSEtriglav

Ameriška gospodarska zbornica -
AmCham Slovenija

Dunajska cesta 167
1000 Ljubljana
Slovenija

+386 8 205 1350
office@amcham.si
amcham.si

AmCham
Slovenia